

Ion Șișcanu, *Raptul Basarabiei, 1940*, Chișinău, Ago-Dacia, 1993, 175 p.

Consângeneii, confracții noștri dintre Prut și Nistru sunt și se afirmă în ultimii ani cu tot mai multă cutezanță, ca slujitori fideli și competenți ai muzei Clio, capabili să exploreze și să illustreze ei înșiși marile adevăruri ale existenței dramatice, pline de vicisitudini ale românilor basarabeni de după 1812. Acest fapt îl confirmă în modul cel mai elocvent și cărțile recente ale lui Ion Șișcanu.

În lucrarea *Raptul Basarabiei, 1940* autorul analizează și înfățișează - pe baza documentelor din arhivele românești și străine, a informațiilor din presa vremii și a celor mai noi concluzii ale istoriografiei contemporane - condițiile interne și împrejurările internaționale în care guvernul de la Moscova a pregătit și înfăptuit raptul Basarabiei, utilizând șantajul, amenințarea cu forța și cu invazia armată, consecințele imediate și de durată ale ocupării și anexării Basarabiei și a celorlalte teritorii românești.

Prima parte a lucrării cuprinde o *Introducere* urmată de nouă capitole - intitulate: Între Stalin și Hitler, pregătirea războiului împotriva României, tranzacția de la Kremlin din 23-26 iunie 1940, ultimatumul sovietic, tratativele de la Odessa (29 iunie - 3 iulie 1940), invadarea pământurilor românești, refugiații din provinciile ocupate, bunurile lăsate în teritoriile cotate, Basarabia sub regimul sovietic (iunie 1940 - iunie 1941), încheiere și note.

Partea a doua cuprinde 9 documente de însemnătate majoră, între care: pactul de neagresiune germano-sovietic, încheiat la 23 august 1939, împreună cu protocolul adițional secret, informații din arhivele sovietice referitoare la primele invazii ale trupelor sovietice în Basarabia, procese-verbale ale Comisiei sovieto-române pentru soluționarea problemelor în legătură cu evacuarea trupelor române de pe teritoriul Basarabiei, Bucovinei de Nord și a ținutului Herța, convenții ale aceleiași comisii și alte documente pe aceeași temă, telegrame ale generalului Țenescu, prin care anunță guvernul român despre invadarea grăbită și arbitrară, înainte de termenul fixat, a teritoriilor menționate sau nementionate în acordul sovieto-român, acapararea abuzivă, cu o nestăvilită lăcomie, de către sovietici a unor trenuri cu muniții, materiale de război, diverse alte bunuri materiale ale trupelor române în retragere, documente ce se referă la "incidente foarte regretabile" constând în faptul că "trupele sovietice au încălcat în mod sistematic toate condițiile convenite și au săvârșit acte de reală ostilitate". Cel de-al 5-lea document din anexa lucrării este un "Studiu referitor la operațiunile militare ce au avut loc cu prilejul pierderii Basarabiei, Bucovinei de Nord, Ardealului de Nord și Cadrilaterului, elaborat în anul 1941 de organele de specialitate ale Marelui Stat Major al Ministerului Apărării Naționale". Se adaugă: tabele și date statistice referitoare la "sumele în bani și valoarea obiectelor reținute de partea sovietică populației românești ce se evacua la Vest de noua frontieră româno-sovietică",

decizii ale statului român privind modul "cum vor fi ajutați refugiații veniți din Basarabia și Bucovina", iar în finalul documentelor din anexă, memoriul întocmit de Gh. Tătăărăscu, fost premier al României din anii 1939-1940, pe marginea împrejurărilor în care s-a produs, în urma notelor ultimative sovietice din 26 și 27 iunie 1940 începutul prăbușirii granițelor României, prin evacuarea, sub amenințarea forței de către URSS a Basarabiei și nordului Bucovinei.

Prin întregul ei conținut lucrarea este un impresionant act de acuzare și demascare a politicii sovietice hrăpărețe, imperialiste, pregătită și înfăptuită cu cinism și sfidând cele mai elementare norme ale dreptului internațional, ale umanismului și raționalismului pretinsului stat socialist al "muncitorilor și țăranilor". Lucrarea lui Ion Șișcanu confirmă în același timp și o concluzie exprimată încă atunci, în 1940, de către Galeazzo Ciano, ministru de externe al Italiei, referitoare la imposibilitatea în care s-a aflat România de a găsi o altă soluție, decât cedarea în fața puterii și șantajului unei armate cu care cea a României nu se putea măsura: "un popor de 20 de milioane nu poate lupta singur contra unuia de 170 de milioane".

Mihai Iacobescu